

กิเลสร้อน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๔

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งสติ พอตั่งสติทุกอย่างจะจบหมด สิ่งที่เราได้อารัมภบทกันมานี้เป็นเรื่องของโลก เราเกิดมาเป็นโลก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเกิดมาจากโลก แต่เพราะเอาโลกนี้มาปฏิบัติธรรม เอาโลกนี้ไปเอาร่างกาย เอาจิตใจ จิตใจที่เป็นโลกๆ นี่มาประพุดติปฏิบัติ

เราเกิดมาจากโลก โลกมันมีอยู่แล้ว ผลของวิญญูะ วิญญูะมันมีของมันอยู่ จิตเวียนตายเวียนเกิดในวิญญูะนั้น แต่เวลาศึกษาธรรมเราศึกษาเพื่อจะออกจากวิญญูะ วิญญูะ-วิวิญญูะ ถ้าวิวิญญูะคือเรา พ้นออกไปจากวิญญูะ จะพ้นออกไปจากวิญญูะมันต้องมีวิธีการที่มันจะพ้นออกไปจากวิญญูะ วิธีการที่จะพ้นออกจากวิญญูะ เห็นไหม ผู้ที่รู้วิธีการนั้นก็คือจิตดวงนั้น ถ้าจิตดวงนั้นมีวิธีการ จิตดวงนั้นมีทางออก จิตดวงนั้นจะเข้าใจ นี่มันเป็นสันติทฎฐิโก มันเป็นปัจจัยตั้งกับจิตดวงนั้น

แต่เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราศึกษามาเป็นปริยัติ การศึกษา เราศึกษามาเพื่อเราใจ เราศึกษามาเพื่อประพุดติปฏิบัติ แต่ทางโลกศึกษาเป็นวิชาการ เหมือนวิชาชีพเลย นักกฎหมายเขาศึกษากฎหมายมาเพื่อเป็นวิชาชีพของเขา เป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ตัดสินทางคดีความ เห็นไหม ผู้ที่เรียนทางวิชาการสิ่งใดมา ศึกษาทางวิชาการมา เขาก็เอาวิชาชีพของเขา มาประพุดติปฏิบัติ มาทำมาหากินเพื่อเลี้ยงชีพของเขา

ในปัจจุบันนี้เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาเพื่ออะไร?

ถ้าศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา คูติ ถ้าเป็นการเผยแผ่ทางปริยัติ เขาเป็นครูเป็นอาจารย์ เขาก็ศึกษา เขาก็เป็นครูสอน สอนเพื่อให้คนเข้าใจ เพื่อให้คนรู้ รู้ธรรมะใน

แต่การศึกษานี้มันก็เป็นภาคปริยัติใช่ไหม แต่ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติของเรา เราศึกษามาแล้วเราต้องปฏิบัติ ถ้าเราปฏิบัติมาเพื่อเป็นความจริงในหัวใจของเรา ถ้าหัวใจของเราเป็นความจริงขึ้นมาะ เราจะร่มเย็นเป็นสุข เพราะการประพฤติปฏิบัตินี้ ธรรมะจะประพฤติปฏิบัติเพื่อไปปราบกิเลสในหัวใจของเรา นี่กิเลสมันร้อนนะ คุณ ดูทางโลกเขาร้อนนัก

คุณ เวลา น้ำท่วมขึ้นมา อยู่กับน้ำ บอก “น้ำเน่า น้ำเน่า”

น้ำเน่ามันไม่เน่า ถ้ามันไหลมาเริ่มต้น น้ำมันก็สะอาดบริสุทธิ์อยู่นี้ เห็นไหม ถ้าคนมีคุณธรรมในหัวใจยอมรับสภาพได้ เขาจะไม่มีความทุกข์ในหัวใจจนเกินไปนัก แต่เรื่องความเสียใจ เรื่องความเสียดาย ทุกคนจะไม่เสียใจได้อย่างไร คุณ เวลาคนเกิดมา พ่อแม่อยากได้ลูกหญิง อยากได้ลูกชาย เวลาเกิดมานี้เขายังคิดต่าง คนอยากได้ลูกผู้หญิง ได้ลูกผู้ชาย เขาเองเขาก็เสียใจ เวลาเขาอยากได้ลูกผู้ชายแล้วได้ลูกผู้หญิง เขาก็เสียใจของเขา นี่คือการเกิด เวลาการเกิดขึ้นมา เวลาเขาอยากได้อย่างหนึ่ง ได้อีกอย่างหนึ่งเขาก็เสียใจ

เวลาน้ำมันท่วมมา โดยธรรมชาติของคนที่ไม่เสียใจ มันเป็นไปไม่ได้หรอก มันเสียใจทั้งนั้นนะ มันเสียใจเพราะอะไร เพราะทรัพย์สมบัติของเรา คุณ เราทำเรือกสวนไร่นาขึ้นมา แล้วมันเกิดวาทภัย เกิดต่างๆ ทำให้เรือกสวนไร่นาเราเสียหายไป เราเสียใจไหม? เสียใจ แต่ถ้ามันมีคุณธรรมในหัวใจบ้าง มันจะมีที่หลบที่พำพิง

คุณ เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าใครทำความสงบของใจได้ เขาบอกมีบ้านมีเรือนหลังหนึ่งไว้ให้หลบร้อนหลบหนาว นี่ถ้ามีสมาธินะ มีสมาธิในหัวใจ มีที่พัก มีที่ร่มเย็นให้หลบร้อนหลบหนาว หลบแดดหลบฝนได้ แต่ถ้าเราไม่มีสมาธิเลยเหมือนกับเราอยู่กลางแจ้ง ฝนมาแดดมา เราทุกข์เราร้อนทั้งนั้นนะ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจมันมีคุณธรรมบ้าง คุณ เวลามันเกิดเภทภัยต่างๆ มันก็มีความเสียใจเป็นธรรมดา มันมีความเสียใจ แต่มันมีธรรมะ มีที่หลบที่ซ่อน มันมีที่ให้เรพำพิง ถ้ามีพำพิง ถ้ามีคุณธรรมบ้างมันจะไม่เราร้อนนัก

กิเลสมันร้อน ร้อนนัก ยิ่งถ้าใครมีกิเลสมาก คุณ เวลาคนที่เขาเกิดภัยพิบัติขึ้นมา เสียใจ ทุกข์ใจ จนทำร้ายชีวิตก็มีนะ จนทำลายชีวิตเพราะว่ารับสภาพไม่ได้ คุณ เวลากิเลสมันให้ผลมันร้อนไหม นี่โลกร้อน ร้อนนัก เวลามันทุกข์มันยากนะ มันทำให้บุคคลคนๆ นั้นถึงกับทำลายชีวิตของตัวเองไป นี่ถ้าทำลายชีวิตตัวเองไป แล้วเป็นอะไรล่ะ แล้วได้เหลือสิ่งใดล่ะ? มันก็มีเวรมิกรรม

ต่อไปข้างหน้า แล้วสิ่งที่เราทิ้งไว้เป็นภาระคนอื่น เพราะว่าสิ่งที่เราแสวงหาไว้ สิ่งที่เราสร้างเป็นภาระไว้ ทิ้งไว้ให้คนอื่นเขาสานต่อ

แต่เราเองจิตดวงนั้นก็ทำลายตัวเอง แล้วไปเกิดเป็นสัมภเวสี ไปเกิดนรกอเวจี ไปเกิดใหม่ เกิดใหม่มันก็ทุกข์ทั้งนั้นนะ มันยังไม่หมดอายุขัย คนที่หมดอายุขัยมันตายไปเอง เวลาตายไปเอง คุณติ เวรกรรมเวลามันตายไปมันหมดอายุขัยของเขา เขาหมดเวรหมดกรรมของเขา หมดเวรหมดกรรมภพชาตินี้ เวรกรรมทำมา มันหมดอายุขัย เขาก็ต้องเปลี่ยนภพเปลี่ยนชาติของเขาไป แต่ถ้ามันยังไม่หมดอายุขัย มันต้องไปรอเวลาในสัมภเวสี นี่ผลของวิญญู วิญญูทำให้มันทุกข์มันร้อนไปตลอด วิญญูทำให้ผลมีทุกข์ร้อนนะ แล้ววิญญูทำให้ร่มเย็นละ

วิญญูทำให้ร่มเย็น เวลาเราเกิดมา เกิดมามีคุณธรรมในหัวใจ เกิดสภาวะ เกิดเกศภัยขึ้นมา เราก็รับรู้มัน เราก็บริหารจัดการของเราไป มันเสียดยาไหม? เสียดยาทั้งนั้น สิ่งที่เราดื่มด่ำใจมันมีทั้งนั้นนะ แต่มีคุณธรรม มีที่พักที่ร้อน นี่พูดถึงโลกเขา

เราเกิดมากับโลกนะ ถ้าเราเกิดมากับโลก เราเห็นโลก “โลก” ผลของโลก โลกพร่องอยู่เป็นนิตย์ ไม่มีสิ่งใดเต็มเต็มเลย มีเฉพาะธรรมของเรา คุณติ เวลาทำสมาธิสมาธิ ถ้าจิตมันมีที่พัก มีที่ร่มเย็น มันยังมีที่พักที่ผ่อน แต่โลกร้อนอยู่เป็นนิตย์ ไม่มีสิ่งใดเลย “พร่องอยู่เป็นนิตย์” นี่เสียงดังมาก คุณติ น้ำอยู่ในขวด ถ้ามันพร่อง เขย่าจะเสียงดังมาก แต่ถ้ามันเต็มขวด นี่มันไม่ดัง มันเต็มขวด ขยับไปไหนมันก็นิ่งเฉยอยู่

จิตใจของเรา เราเห็นโลกมันเป็นร้อน แล้วโลกร้อนนะ เราเอาสิ่งนี้มาเตือนใจ เราก็เกิดมากับโลก เราก็อยู่กับโลก โลกมันร้อนนัก ฉะนั้น ถ้าใครมีสิ่งใด มีสมบัติเพื่อจะบรรเทา เราก็บรรเทา ความทุกข์ความร้อนไป เราอยู่กับโลกไป แต่ถ้าเราจะประพฤติปฏิบัติถึงที่สุดแห่งทุกข์ เห็นไหม โลกนี้ร้อนนัก เราก็เกิดมากับโลก ชีวิตนี้มันพร่องอยู่เป็นนิตย์ อายุที่ได้มาคือวันเวลาที่เสียไป ๒๔ ชั่วโมงเสียไปโดยที่เราไม่ได้ทำอะไรใด กาลเวลามันหมุนไปตลอดเวลาเนะ เราต้องมีสติ เราเอาสิ่งนี้มาเป็นประโยชน์กับเรา

เวลาเราอยู่กับปัจจุบัน มันอันตู่ไปหมด เวลาเราภาวนา สิ่งใดก็แล้วแต่มันหาทางออกไม่ได้ หาทางออกไม่ได้ หาทางออกไม่ได้เพราะเราไปเผชิญหน้ากับมัน แต่เวลาผู้ที่ภาวนาเป็นนะ วันเวลามันจะผ่านไปเร็วมาก พอเวลาผ่านไปเร็วมาก คุณติ เวลาภาวนาถึงใช้ปัญญาแบบน้ำป่า แบบ

ปัญญาที่มันรุนแรง เวลาภาวนาไปแล้ว พอจืดคิดแล้ว เวลาเราจุตธรรมะติดมันเผาผลาญกิเลสนะ พอมันเผาผลาญกิเลส สิ่งใดเวลามันเป็นมหาสติ-มหาปัญญา น้ำมันจะรุนแรงมาก มันจะชำระ กิเลส กิเลสมันจะหลบซ่อนนะ ปัญญามันจะหมุนของมันตลอดเวลา ที่หมุนตลอดเวลา นี่ไง ถ้า หมุนตลอดเวลาจะอยู่กับใครไม่ได้เลย จิตประเภทนี้จะต้องหาที่สงบสัจ จะไม่มีเวลาไปยุ่งกับใคร จะไม่มีเวลาไปต่อแยกกับใคร มันจะหมุนเข้ามาข้างใน แล้วงานมันจะมีมหาศาลเลย

แต่ขณะที่ปัจจุบันเราจะเริ่มต้นการภาวนากันอยู่นี้ เราจืดไม่คิด คุณะ คุณี เวลาขยะ ขยะที่ว่า ขยะแห้ง ขยะต่างๆ มันต้องเอาไปทำเป็นเชื้อเพลิง เอาไปทำไร่ไถ่เป็นวัตถุดิบเอามาใช้ใหม่ เขาได้ ประโยชน์มหาศาลเลย แต่ถ้าเป็นขยะเปียก ยิ่งเป็นขยะจากโรงพยาบาล ขยะติดเชื้อ มันเอามา ถ้า กำจัดไม่ดีนะ เชื้อโรคมันจะแพร่ มันจะกระจายไปทำลายคนอื่น ทำให้เสียหายไปมหาศาลเลย จิตใจของเรานี้มันขยะเปียก มันจืดไม่คิด แล้วมันก็ทำลายหัวใจของเรา คุณี เวลาโลกมันร้อน มัน ร้อนจากภายนอก นี่ภายนอกโลกมันร้อน

คุณี การทำมาหากิน การแข่งขัน มันเป็นเรื่องน่าเบื่อหน่าย แล้วมันซ้ำๆ ซากๆ คุณี คุณตลาด หุ่น เดียวก็ขึ้น เดียวก็ลง ขาขึ้น ขาลง มันเป็นธรรมชาติของมันโดยธรรมชาติของมันอย่างนั้น โลก นี้เป็นอนิจจัง

“สิ่งใดเป็นอนิจจังสิ่งนั้นเป็นทุกข์ สิ่งใดเป็นทุกข์สิ่งนั้นเป็นอนัตตา”

มันหมุนเวียนเปลี่ยนแปลงอยู่นี้ เราก็มาตื่นกับของเก่าๆ อยู่ มาตื่นกับของที่เรเคยเป็นเคย มาทั้งนั้นนะ มันก็ขึ้นๆ ลงๆ เดียวคนขึ้นๆ เดียวคนนี้ลง มันอยู่ของมันอยู่อย่างนี้ นี่เรื่องโลก ถ้าเรา เห็นว่ามันซ้ำซากๆ เราหาทางออกของเราไป เราก็เกิดมากับโลกนี้แหละ เพราะว่าการกำเนิด ๔ มัน เป็นการเกิดของจิต จิตมันต้องเกิดอยู่แล้ว พอมาเกิดอยู่แล้วเราจะมาติดปัญญา มามีศรัทธาความ เชื่อของเรา เราจะหาทางออกของเรา

ถ้าเราหาทางออกของเรา โลกมันก็ร้อนอยู่แล้ว เราต้องรีบประพฤติปฏิบัตินะ นี่ถ้าสังคม รมเย็นเป็นสุข สมณะชีพราหมณ์จะมีโอกาสได้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะต้องประพฤติปฏิบัติ ขึ้นมา ขวนขวายของเรา ถ้าขวนขวายของเรา คุณี ขยะมันเปียก ขยะจากโรงพยาบาลด้วย มันมีแต่ เชื้อโรค มันมีแต่สิ่งที่ทำลายสภาวะแวดล้อมทั้งนั้นเลย เขาต้องใช้การกำจัดด้วยวิธีการพิเศษ

เวลาจิตของเรามันลุ่มลูกกลูกหลาน จิตของเรามันทำอะไรไม่ได้เลย เหมือนขยะเปียกเลย จุกอย่างไรก็ไม่ติด พอโดยธรรมะเราก็ศึกษามา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศีล สมาธิ ปัญญา ถ้ามีสติขึ้นมา ทุกอย่างยับยั้งได้หมด ถ้ายับยั้งได้หมด แล้วทำไมเรายับยั้งไม่ได้ล่ะ นี่ ถ้าขยะแห้ง คูตี ยิ่งถ้าเป็นสิ่งวัตถุไวไฟ อย่าเข้าใกล้ไฟนะ อย่าใกล้ไฟๆ เข้าใกล้ไฟไม่ได้ ถ้าสะเก็ดไฟมันจะทำให้ขยะนี้ติดไฟ แล้วทำให้มันจะเผาไปรุนแรง ต้องห่างจากสะเก็ดไฟเต็มที่แล้ว นั่นพูดถึงขยะที่มันไวไฟ

แต่ขยะของเรา เขาต้องการกำจัดมัน เขาต้องการทำลายมัน แต่มันขยะเปียก มันมีแต่ชุ่มชื้น ไปด้วยน้ำ ด้วยต่างๆ ด้วยเชื้อต่างๆ มันทำอะไร มันทำอะไร? ลุ่มลูกกลูกหลาน หันรหันขวาง ทำอะไรไม่ถูกเลย

เราตั้งสติของเรา เริ่มต้นทุกคนเป็นแบบนี้ เพราะเราเกิดมากับโลก เราเกิดมากับกิเลส ตัณหาความทะยานอยาก แล้วเรามาปฏิบัติ กิเลสตัณหาความทะยานอยากมันบอกว่ามันจะเปิดทางให้ มันจะส่งเสริมให้เราปฏิบัติ เป็นอย่างนั้นหรือ?

คูตี ขยะแห้งนะ มันก็เป็นขยะของมันส่วนหนึ่ง เวลาขยะติดเชื้อ มันก็เป็นขยะของมันส่วนหนึ่ง มันเป็นโดยคุณสมบัติของมันนะ มันเป็นโดยชนิดของมัน ใจก็เหมือนกัน ใจเวลาประพุดติปฏิบัติขึ้นมา เราก็อยากประพุดติปฏิบัติ แต่เรารู้-เข้าใจไหมว่ากิเลสตัณหาความทะยานอยากในหัวใจเรามันเป็นขยะประเภทใด แล้วจะอย่างไรให้มันเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา ถ้าเป็นประโยชน์กับเราขึ้นมา เราก็พิสูจน์ใจของเราสิ โดยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

โดยธรรมชาติของมัน ขยะนี้เขาเอามาคำจัด เขาเอามาริไซเคิลเพื่อประโยชน์ของเขา จิตใจของเรา เราก็จะทำของเราทั้งนั้นนะ แต่เวลาทำขึ้นมาแล้วมันจะได้ผลหรือไม่ได้ผล เราสังเกตของเรา เราสังเกตของเรา เราตั้งใจของเรา เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา

ถ้าโลกมันร้อนแล้ว เห็นไหม โดยทางวิทยาศาสตร์ ทางวิชาการ เราก็เข้าใจได้ เราก็ศึกษาของเรา เราก็หาวิธีการของเรา แต่เวลาเป็นจิตของเราขึ้นมา มันเป็นนามธรรม พอเป็นนามธรรม สติเราตั้งอย่างไร ถ้าสติเราตั้งขึ้นมาแล้วมันลุ่มลูกกลูกหลานอย่างไรเราก็ทำของเรา มันมีโอกาสดูคูตี เวลาคนนะ เวลาเราเที่ยวป่ากัน ป่า ต้นไม้ ป่า ภูเขาเลากา กับป่าคน คูตี เราเข้าไปในเมืองหลวง เดินไปนี่คนยั่วเย้าไปหมดเลย นี่เราจะหลบหลีกกันไปอย่างไร ป่าไม้มันเป็นป่าไม้ มันยังให้

ออกซิเจน มันยังเป็นที่รุ่มร้อนกับเรา แล้ว “ป่าคน” ความรู้สึกของคน ความนึกคิดของคน เขาคิดอะไรกับเรา

นี่ก็เหมือนกัน เราก็เป็นคนๆ หนึ่ง ถ้าเราเป็นคนๆ หนึ่ง จิตใจของเราเป็นอย่างไร ถ้าจิตใจของเรา เราเห็นสังคมของมนุษย์ มนุษย์เป็นอย่างไร ถ้ามนุษย์เป็นอย่างไร แล้วเราเป็นใคร? เราก็เป็นคนๆ หนึ่งใช่ไหม เราเป็นคนๆ หนึ่ง แต่เรามีศรัทธา มีความเชื่อของเรา ถ้ามีศรัทธามีความเชื่อของเรา เราต้องตั้งสติของเรา ตั้งปัญญาของเรา โลกมันร้อนอยู่แล้ว ความร้อนของโลก ความร้อนของมนุษย์ กับความรุ่มเย็นในป่า นี่เราหลบมา

ถ้าเราหลบมาประพฤติปฏิบัติ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าออกจากราชวัง นี้อยู่ในราชวัง คูตี มีสนม มีผู้ดูแล กลั่นเกลื่อนไปหมด จะทำสิ่งใดสะดวกสบายไปหมดเลย มันสบายแต่กิริยาภายนอก แต่หัวใจมันทุกข์ หัวใจนี้มันอัดเต็มไปด้วยภาระรับผิดชอบทั้งนั้นนะ ฉะนั้น เราหลบจากป่าคน หลบจากสังคมเข้าไปในป่าไม้ ถ้าป่าไม้เป็นที่สงบสงัด นี่โลก โลกมันร้อน

เราหลบจากโลกมาอยู่ในป่าในเขา คูตี เวลาเราไปอยู่ในทุ่ง ในที่โล่งแจ้ง ภูเขาหิน เห็นไหม ร้อน ร้อนมาก ร้อน นี่โลกร้อน ร้อนเพราะกิเลสตัณหาของมนุษย์ ของสังคม ร้อนด้วยความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์นี้น่าเบื่อหน่าย เราหนีจากป่าคนมาอยู่ป่าไม้ มาอยู่ในป่าในเขา พอในป่าในเขามันก็ร้อน ร้อนด้วยอากาศ ร้อนด้วยอุณหภูมิ ร้อนด้วยต่างๆ นี่มันร้อนไง มันร้อน

จิตใจของเราถ้ามีหลักมีเกณฑ์ ร้อนข้างนอก แต่ข้างในมันร้อนไหมล่ะ เพราะข้างนอกมันก็ร้อน ข้างในมันก็ร้อน ถ้าข้างในมันร้อน เราจะหาสิ่งใดสงบระงับ เห็นไหม เวลาโลกมันร้อน มันร้อนโดยสภาวะของกิเลสตัณหาความทะยานอยากของสังคม ของมนุษย์ ของสภาวะกรรม กรรมของคนที่เกิดร่วมกันขึ้นมา เวลาอยู่ในป่าในเขา ถ้าอากาศรุ่มเย็นเป็นสุข มันมีร่มไม้ชายคา ลมที่อากาศสะดวกสบาย นี่สัพปาเย เราหาที่อย่างนั้นเป็นที่พัก แต่ถ้ามันถึงฤดูกาลมันเร่าร้อน ร้อนจากภายนอก

เราจะบอกว่า ถ้าว่ามันจะร้อนๆ เข้าป่าแล้วมันจะเย็นไปโดยธรรมชาติ ถ้ามันเป็นอากาศมันเย็นมันก็คือเย็น ถ้าอากาศมันร้อนก็คือมันร้อน ถ้ามันร้อนขึ้นมา คนเราก็ต้องหาที่หลบหลีก หาที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าใจมันประพฤติปฏิบัติขึ้นมา นี่อาศัยสภาวะแบบนั้น

เรามองไป เรามองให้เห็นว่าโลกมันร้อน แล้วเราก็มามองให้เห็นว่ากิเลสของเราต่างหากที่มันร้อน ถ้ากิเลสของเรามันร้อนใช่ไหม เราศึกษาของเรา เรามีปัญญาของเรา มันจะยับยั้งของมัน ถ้ายับยั้งหัวใจมันก็ร้อนเย็นของมันขึ้นมา ร้อนเย็นหมายถึงว่ามันอยู่ได้ ถ้าร้อนเย็นขึ้นมา มันอยู่ได้ขึ้นมาละ ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา จนจิตมันสงบขึ้นมาละ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต แต่ถ้าจิตมันสงบระงับเข้ามา มันจะมีความร้อนเย็นของมันมากกว่านั้นอีก ถ้ามันมีความร้อนเย็นเข้ามา เพราะอะไร เพราะเราอ่อนคลาย เราให้กิเลสมันเจือจางออกไป เพราะถ้ามีกิเลสอยู่ กิเลสคือทกฐิมานะ ความเป็นทกฐิมานะกล้า พอมานะกล้าขึ้นมา มันจะสงบตัวขึ้นมาได้อย่างไร แต่ถ้าเรามีสติมีปัญญา ปัญญาอบรมสมาธิขึ้นมา หรือกำหนดพุทโธขึ้นมา

ถ้าจิตมันเริ่มสงบขึ้นมาๆ นี่กิเลสมันต้องยุบยอบตัวลง ถ้ากิเลสมันไม่ยุบยอบตัวลงมันสงบตัวไม่ได้หรอก กิเลส คูสิ คูพลังงานเวลามันส่งออก คูไฟ พลังงานมันส่งออก ขยะแห่งมันมีเชื้อไฟ ถ้าเข้าเชื้อไฟ ถ้าเชื้อไฟ สะเก็ดไฟมันเข้าปั๊บมันติด มันติดมันจะเผาไหม้ไป นี่พลังงาน พลังงานคือตัวพลังงาน แล้วกิเลสค้นหาความทะยานอยาก เห็นไหม มันเชื้อไฟ นี่พลังงานมันมีอยู่แล้ว แล้วเชื้อไฟมันก็มีของมัน เวลามันจะติด มันจะเผาของมันขึ้นมา มันจะลามทุ่ง เวลาวันโทสะ โมหะ ขึ้นมามันจะลามทุ่ง ถ้าเรามีสติปัญญา เราแยกแยะของเรา กำหนดพุทโธๆ รักษาของเรา รักษาแยกแยะ แยกออกไป เป็นส่วนออกไป สะเก็ดไฟ ไฟต่างหาก เชื้อไฟเอาไว้ต่างหาก

แล้วสติปัญญาของเรา คูสิ เราเป็นผู้แยกแยะ เราเป็นผู้คัดเลือก เราเป็นผู้กระทำของเรา ขึ้นมา พอมันแยกทุกๆ อย่างออก มันเก็บให้เป็นระเบียบเรียบร้อย นี่กิเลสมันสงบตัวลง ทุกอย่างเข้าสู่สถานที่เดิมของเขา ต่างอันต่างจริง เห็นไหม

ถ้าความจริง พุทโธก็เป็นความจริงของพุทโธอันหนึ่ง พุทโธๆ นี่เป็นความจริงอันหนึ่ง เพราะเรานึกพุทโธ มันจริงในเรื่องสังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง มันก็จริงของมัน นี่เวลาพุทโธๆ จนพุทโธไม่ได้ เราเก็บทุกอย่างเรียบร้อยหมดเลย พอเก็บเรียบร้อยหมดเลย พุทโธจนพุทโธไม่ได้ ตัวมันเองเป็นพุทโธ ตัวจริงเองมันเป็นผู้รู้ ผู้รู้เข้าไปสู่ความสงบร่มเย็น พอความสงบร่มเย็น นี่คือตัวจริงของมัน

ถ้าเราแยกออก แยกขยะออก พักออก ทุกอย่างแยกออกไป สะเก็ดแยกออกไป เชื้อไฟแยกออกไป ทุกอย่างแยกออกไปหมด จิตมันก็สงบเข้ามาได้ พอจิตมันสงบเข้ามา พอความสงบของใจ

เข้ามา พอจิตสงบเข้ามาแล้ว แล้วเราทำอะไรต่อไป สิ่งที่เราจะแยกขยะ แยกต่างๆ ไปเก็บไว้ แล้วเราจะทำประโยชน์ขึ้นมาได้อย่างไร เราจะเอาอะไรมาเป็นประโยชน์กับเรา

นี่ไง ชีวิตหนึ่งเหมือนกัน ชีวิตมันเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาเป็นพระ สมมุติสงฆ์ เป็นพระบวชแล้วก็เป็นที่ดี เป็นพระที่ทรงศีลทรงธรรม อยู่ในวัดนี้ชั่ว! ร่มเย็นเป็นสุข แล้วทำอะไรต่อไป ร่มเย็นเป็นสุขแล้วมันจะตายเปล่าไหม สิ่งที่เป็นสัมมาสมาธิแล้ว ถ้าจิตมันสงบเข้ามาแล้วทำอะไรต่อไป? มันต้องออกใช้ปัญญา ออกแยกแยะไป

เพราะพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนถึงการใช้ปัญญา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนถึงอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค มรรคญาณ เพราะตัวมรรค ๘ คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ ทุกอย่าง คุณงามความดีชอบ ความชอบธรรมอย่างนี้มันทำให้สติปัญญา มันเกิดขึ้น สติปัญญาเกิดขึ้น นี่การกระทำนี้มันเกิดขึ้นมาในหัวใจของเรา พอมันแยกแยะของมัน มันพิจารณาของมัน มันทำประโยชน์กับมันขึ้นมา

นี่ไง สิ่งที่ว่าขยะแยกแล้วเราทำประโยชน์อย่างไร เราไร้อะไรเหลืออะไรเอามาใช้ เริ่มต้นจากจิตนี้แหละ เริ่มต้นจากมีขยะ เริ่มต้นจากมีสังขม เริ่มต้นจากมีมนุษย์ มันถึงมีเรา พอมีเราขึ้นมาแล้ว เราก็เกิดมาจากคน เกิดจากพ่อจากแม่ เกิดจากมนุษย์ แล้วเวลามาบวชแล้วเกิดจากอุปัทมาวดี เป็นสมมุติสงฆ์ นี่เราเป็นพระโดยสมบูรณ์นะ เราเป็นพระขึ้นมา ยกเข้าหมู่มาแล้วเป็นพระโดยสมบูรณ์ สิทธิเสมอภาคเหมือนกันหมด แต่ในการประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจากสมมุติสงฆ์แล้วถึงเป็นอริยสงฆ์ละ

ถ้าอริยสงฆ์ ถ้ามันพิจารณาเข้าไป ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันพิจารณาของมันขึ้นมา นี่มันเป็นผลงานของเราแล้วนะ เวลาเราบวชขึ้นมา เราบวชกับอุปัทมาวดีอาจารย์ นี่สงฆ์ยกเข้าหมู่เป็นพระขึ้นมา เป็นสมมุติสงฆ์ เวลาเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม นี่ธรรมจักร มรรคญาณในหัวใจของเรา มรรคญาณ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค จิตนี้มันกลั่นออกมาจากอริยสัจ สัจจะความจริง ถ้าสัจจะความจริง อริยสัจ มันจะกลั่นหัวใจนี้ออกมา แล้วมันมาจากไหน? มันมาจากการกระทำของใจดวงนั้นไง

คูสิ สติมันมีค่าเท่าไร สมาธิมันมีค่าเท่าไร ปัญญามันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร? มันเป็นคนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมแต่มันเกิดขึ้นมาจากหัวใจของเรา เพราะเราฝึกหัดคัดแปลงของเรา เราฝึกฝนของเรา เรามีการกระทำของเราขึ้นมา ถ้าเรามีการกระทำของเราขึ้นมา คูสิ เวลาเรามีเงินมี

ทอง เราเป็นเด็กเป็นน้อยขึ้นมา พ่อแม่เลี้ยงดูเรามานะ เวลาเราอยากได้เงินได้ทองเราก็ขอจากพ่อจากแม่ เวลาเราโตขึ้นมาเราก็ทำหน้าที่การงานของเราขึ้นมา เราก็ได้เงินของเราขึ้นมา นะ พ่อเรามีเงินมีทองของเราขึ้นมา เราก็ใช้จ่ายของเราโดยสะดวกสบายของเรา เพราะเรามีเงินมีทองของเราได้ใช้จ่ายของเราเอง

นี่ก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราเป็นสมมุติสงฆ์ขึ้นมาเราก็ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็ศึกษาธรรม เราได้ใช้ชีวิต เราได้ดำรงชีวิตขึ้นมาจากธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมและวินัยไว้ นี่ ภิกขุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา เป็นธรรมและเป็นวินัย เป็นประเพณีวัฒนธรรมของชาวพุทธที่ส่งต่อกันมา

แล้วเราเกิดมาในพระพุทธศาสนา เรามาบวชเป็นพระเป็นเจ้าขึ้นมา เราเกิดขึ้นมาจากอุปัชฌาย์ของเรา จากครูบาอาจารย์ของเราขึ้นมา นี่เราก็เหมือนกับเด็กๆ เด็กน้อยที่ขอเงินพ่อเงินแม่ ใจ พ่อแม่ก็ให้เงิน คูสิ ลูกเกิดขึ้นมาก็ให้กินนมจากเต้านะ กินสายเลือดจากหัวอกเลย เราได้กินนมจากพ่อจากแม่มา เราได้อุปัชฌาย์อาจารย์มา ทำให้เราเกิดมา ทำให้เราเป็นพระขึ้นมา แล้วเราก็ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

คูสิ เราต้องแยกแยะของเรา อารมณ์ที่เป็นขยะ อารมณ์ที่เป็นต่างๆ เราก็แยกมันออกไป นี่ สิ่งใดที่มันเป็นความร่มเย็นเป็นสุข เราก็แสวงหา เราก็ทำจิตใจของเราให้เข้าไปสู่ความสงบเรียบร้อย ผู้การกระทำขึ้นมาให้เป็นสัมมาสมาธิ พอสัมมาสมาธิขึ้นมาเราก็ใช้ปัญญาของเราขึ้นมา เราฝึกหัดของเราขึ้นมา เราพิจารณาของเราขึ้นมา นี่เราจะหาเงินหาทองมานะ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาก็ตรัสรู้ธรรมขึ้นมาจากมรรคญาณในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วก็วางธรรมและวินัยไว้เป็นทฤษฎี เป็นวิธีการ เป็นทฤษฎีให้เรามาทดสอบตรวจสอบของเรา เวลาเราบวชขึ้นมาเป็นพระเป็นเจ้าขึ้นมา เรามาจากพิธีกรรมทั้งนั้นนะ เรามาจากธรรมวินัย เรามาจากความจริงในธรรมวินัยที่เกิดขึ้นมาเป็นมนุษย์ เรามาบวชเป็นพระเป็นเจ้าขึ้นมา มันถูกต้องชอบธรรม ตามธรรม ตามวินัย แต่มันไม่ถูกต้องชอบธรรมตามที่มันเป็นประเพณีวัฒนธรรม เป็นเรื่องของวัฏฏะ เป็นเรื่องของโลก เป็นเรื่องของความเชื่อในสังคม

สังคม ความเชื่อ มันก็จริงตามความเชื่อ จริงตามความเป็นจริง นี่สังคมยอมรับจริงๆ กฎหมายมีรองรับทั้งหมด มันเป็นความจริงทั้งหมด แต่ความจริงของโลก ความจริงของวิญญูะ มันไม่มีความจริงจากภายใน ความจริงจากหัวใจ เห็นไหม กิเลสของเรา ถ้ากิเลสเรา เราชำระเราขึ้นมา แยกแยะในหัวใจของเรา นี่สิ่งที่เป็นอริยสัจ สิ่งที่เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นความรู้สึก คฤติ เวลาจิต วิญญูะออกจากร่างไป ไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เกิดในนรกอเวจี นี่กำเนิด ๔ จิตนี้ เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิด ปฏิสนธิจิตมาเกิดในไข่ของมารดา

แต่เวลาใช้ชีวิตของเรา ชีวิตมนุษย์ เวลามนุษย์ตายไป คฤติ เวลาหลุดสัถ์เขาตาย เขาก็ตายไป พร้อมกับขันธ ๕ พร้อมกับความยึดมั่นถือมั่นของใจไป เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าเราเป็นสงฆ์ เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ถ้าหัวใจเรา เราไม่ชำระแยกแยะออกไป เวลาเราตายไปมันก็ไปพร้อมกับ ขันธ ๕ ไปพร้อมกับทิฏฐิมานะของเราเหมือนกัน แต่เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราแยกแยะหัวใจ ของเรา สิ่งนี้เป็นสิ่งที่ว่า เป็นอริยทรัพย์ ทรัพย์ที่มีคุณค่าที่สุด ทรัพย์ที่เป็นนามธรรม

บุญกุศลเป็นทรัพย์อันหนึ่ง มันเป็นอามิส เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาโดยกรรม กรรม การกระทำดี กรรม การกระทำชั่วทำให้จิตใจนี้อ่อนแอ ทำให้จิตใจนี้เศร้าหมอง ทำให้จิตใจนี้ทุกข์ยาก ขึ้นไป “กรรมดี” กรรมดีขึ้นมา เรามีข้อวัตรปฏิบัติ เรามีแต่ความกตัญญูกตเวทิต์ เปิดให้จิตใจนี้อ่อน นุ่ม ให้จิตใจนี้อ่อนควรแก่การงาน ถ้าจิตใจนี้แข็งกระด้าง จิตใจที่มีทิฏฐิมานะ จิตใจที่ถือตัวถือตน ทำสมาธิมันยังดำรงสมาธิไม่ได้เลย แต่ถ้ามันเปิดกว้างของมันขึ้นมา จิตใจมันจะเริ่มอ่อนโยน เปิด มีโอกาส เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา สิ่งที่เป็นความจริงขึ้นมา เห็นไหม ใจมันเป็นขึ้นมา ใจมันมี สัมมาสมาธิ ใจมันมีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา

เราเป็นลูก คฤติ เราขอเงินพ่อแม่แม่ใช้ พ่อแม่เลี้ยงลูกมาจนเติบโตขึ้นมา ลูกมีกิจกรรม ลูกมี การศึกษา ลูกมีหน้าที่การงาน ลูกอยู่ในสังคม ลูกเป็นคนเติบโตขึ้นมา สร้างสถานะขึ้นมา เรา ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา บวชมา บวชกับอุปัชฌาย์อาจารย์มา อยู่กับครูบาอาจารย์ขึ้นมา แต่ใจมัน เข้มแข็งขึ้นมา จิตใจมีการกระทำขึ้นมา คำว่า “เข้มแข็ง” เข้มแข็งในธรรมนะ ไม่ใช่เข้มแข็ง ด้วยทิฏฐิมานะ ทิฏฐิมานะนั้นมันเป็นเรื่องของกิเลส

กิเลสมันร้อน กิเลสมันร้อน กิเลสมันร้อน กิเลสต่างหากทำลายทุกอย่าง ทำลายหัวใจ ทำลายกรรมดี ทำลายการกระทำในหัวใจของเราทั้งหมดขึ้นมา แต่เพราะเรามีครูมีอาจารย์ มีสังคม

มีหมู่คณะ มีต่างๆ ให้มันหล่อหลอมให้จิตใจนี้ควรแก่การงาน จิตใจควรแก่การงาน จิตใจมีการประพฤติปฏิบัติ จิตใจมีการแยกแยะ จิตใจมีการประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นไหม จิตใจมันเติบโตขึ้นมา เหมือนกับเราเติบโตขึ้นมาแล้วมีหน้าที่การงาน ทำเพื่อเป็นประโยชน์กับเราไง ถ้าจิตใจมันเป็นธรรมขึ้นมา นี่มันเป็นความจริงขึ้นมาจากหัวใจของเรา

นี่ไง สิ่งนี้เป็นสังขารม สังขารมในหัวใจของเรา มันเป็นประโยชน์กับเรา กับใจดวงนั้น เป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิก เป็นให้จิตใจนี้เข้มแข็ง จิตใจนี้มีหลักมีเกณฑ์ ถ้ามีหลักมีเกณฑ์ขึ้นมา เราใช้ปัญญาแยกแยะของเราไปเรื่อยๆ มีการกระทำของเราไปเรื่อย ถึงที่สุดเวลามันแยก กลายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ขึ้นมา นี่มันมีหลักมีเกณฑ์ มันมีอุปสรรค มันมีการกระทำไง มีเหตุ มีปัจจัย มีเหตุมีผล มีเหตุถึงมีผล เพราะมันมีเหตุแห่งการกระทำขึ้นมา

วิธีการกระทำ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกถึงวิธีการทั้งหมดเลย แต่ท่านมีใครเป็นผู้ตรวจสอบ ใครมีการกระทำ ถ้ามีการตรวจสอบ มีการกระทำนะ มันจะเห็นผลของมันขึ้นมา ถ้าเห็นผลของมันขึ้นมา นี่ผลมีอันเดียวกัน คุณ เวลาคนว่ากินข้าว คนกินข้าวต่างๆ กินอาหารขึ้นมา มันต้องมีความอึดเหมือนกันทั้งนั้นนะ กินมาก กินน้อย แต่ก็อึดเหมือนกัน ความอึดเหมือนกัน อึดก็คืออึด คำว่า “อึด” อึดหน้าสำราญ แต่ถ้าคนไม่ได้กิน สมมุติว่าอึด เห็นเขาอึดเราก็อึดตามเขา แต่มันเป็นความจริงหรือเปล่าละ? นี่ไง มันไม่มีเหตุมีผล มันเป็นความจริงขึ้นมาได้อย่างไร

สิ่งที่ไม่เป็นความจริงขึ้นมามันก็เป็นการจอมปลอมในหัวใจอันนั้น เพราะเขาทุจริตของเขา เขาสร้างภาพของเขา มันก็เป็นความทุกข์ของเขา แต่มันเป็นนามธรรม แล้วใครตรวจสอบใครล่ะ ถึงว่าความเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิกอันนี้มีความสำคัญ เพราะมันเป็นความจริงของมัน ถ้าความจริงขึ้นมา จากที่เราเกิดจากพ่อจากแม่ จากที่เราเป็นเด็กน้อยต่างๆ ขึ้นมานี้ มันพัฒนาการของมันขึ้นมาทั้งนั้นนะ

ใจก็เหมือนกัน พอใจของเราขึ้นมา เราบวชจากครูบาอาจารย์มา บวชกับอุปัชฌาย์ ศึกษามา ประพฤติปฏิบัติมา จนถึงที่สุดถ้าจิตใจมันเป็นจริงแล้วนะ มันเป็นจริงมันก็เป็นประโยชน์กับเราใช้ไหม ถ้ามันเป็นประโยชน์กับเรา มันรู้จริงเห็นจริงขึ้นมา คุณนะ เราดูทางโลก ครอบครัวยุคโลกถ้า

พ่อแม่เลี้ยงลูกไม่โตะนะ ลูกมันก็อยู่อย่างนั้นๆ นะ นี่พ่อแม่เป็นความทุกข์มากนะ แต่ถ้าเวลาพ่อแม่เขาเลี้ยงลูกโตขึ้นมา ลูกมีความรับผิดชอบ ลูกมีสิ่งต่างๆ เห็นใหม่ ทำดีกว่าพ่อแม่อีก

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราทำของเรา จิตใจของเรา เราพัฒนาเราขึ้นมา เราศึกษาธรรม เราศึกษานะ ธรรมะ เวลาเราอ่าน เราศึกษาในปริยัติ เราศึกษาในทางวิชาการ เราอ่านแล้วเราก็ซาบซึ้งของเรานะ แต่ถ้าเราทำได้ของเราจริงละ ถ้าเราทำขึ้นมาแล้วมันเป็นความจริงขึ้นมาของเรา นี่ความจริงนะ มันเกิดปัญญา มันต่อยอดได้มหาศาลเลย เพราะความจริงมันเกิดขึ้น มันรู้จริง พอรู้จริงขึ้นมา มันอธิบายไ้

เวลาอธิบายวิธีการ เวลาที่จะอธิบายออกไป เห็นใหม่ มันขยายความ มันไปต่อยอดให้กับผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ คนที่ปฏิบัติเขาอยากหาช่องทางออกใช้ใหม่ ถ้าหาช่องทางออก นี่สิ่งวิธีการที่เราทำมาแล้วมันเป็นหลัก แล้วถ้าเกิดเขามีแนวทาง เขามีต่างๆ ถ้ามันทำไป ถ้ามันเป็นความจริงก็เป็นความจริงอันเดียวกัน ถ้าความจริงอันเดียวกัน มันอยู่ที่จิตนิสัยที่เขาจะมีปัญญามาก เขาก็มีศรัทธา มีความเชื่อความมั่นคงของเขา เขาทำของเขา เขาได้ประโยชน์ของเขานะ นี่สิ่งที่มีมันเป็นไปได้ เพราะกิเลสค้นหาความทะยานอยากมันจับตัน มันจับตันให้หัวใจนี้ลุ่มลูกคลุกคลานนะ นี่กิเลสมันร้อนนะ

ดูสิ เวลาเราทำสิ่งต่างๆ เวลาเราทำงานด้วยกัน คนอื่นทำอะไรไม่ถูกใจเรา แต่เวลาเราควบคุมความรู้สึกนึกคิดเราละ มันไม่สมดุล ถ้ามันไม่สมดุล มันไม่มัชฌิมาปฏิปทา มรรคสามัคคี ถ้ามันมัชฌิมาปฏิปทามันเป็นกลางของมัน เห็นใหม่ แล้วเวลาพิจารณาไป มันมรรคสามัคคี มันรวมลง มันรวมลงคือความสมดุลที่จิตมันรวมลง มรรคสามัคคีมันรวมแล้วมันสมุจเฉตปหาน นี่สิ่งนี้สำคัญมาก สำคัญว่าความสมดุลของมันเราจะให้ค่าไม่ได้ เราจะหวังไม่ได้ เราจะคาดไม่ได้ เราจะจัดการไม่ได้เลย เราพิจารณาของเราไป มันจะปล่อยอย่างไร มันจะวางอย่างไร มันจะสิ้นสุดกระบวนการของมันอย่างไร มันเป็นหน้าที่ มันเป็นงานของเรา

แต่เวลามันเป็นขึ้นมา มันสมดุลของมัน มรรคสามัคคี สามัคคีรวมตัวลง สมุจเฉตฯ แล้วมันชำระออกไปนี่มันเป็นอย่างไร ถ้ามันเป็นได้ของมันตามความเป็นจริงนะ นั่นนะ สัจจะ สัจจะมีอยู่อันเดียวกัน ถ้าอันเดียวกันครูบาอาจารย์ท่านคุยกันท่านตรวจสอบกันง่ายนิดเดียว ถ้าพูด

เหมือนกันคือเหมือนกัน ถ้าพูดไม่เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ที่ท่านรู้จักจริงของท่าน ท่านจะเกิดความสังเวชใจ สังเวชว่าผู้ที่ปฏิบัติที่พูดแล้วมันแหลบ มันไม่เข้าไปสัจจะความจริง คือเขาทำมา

คุณ เวลาเหมือนกับลูกจากพ่อแม่ ลูกที่มันทำหน้าที่การงานขึ้นมาจนเติบโตขึ้นมา จนเราหาเงินหาทองใช้ได้เองต่างๆ โดยสัมมาทิฐิ โดยความถูกต้องถึงงามความชอบธรรมนะ ไม่ใช่ว่าลูกขึ้นมาเงินทองใช้มากโดยทุจริต โดยกลโกง โดยฉ้อฉลคนอื่นมานี้พ่อแม่เสียใจนะ นี่เหมือนกัน มีเงินขึ้นมาโดยสุจริต โดยความชอบธรรม สิ่งนี้ต่างหากมันถึงเป็นความจริง ถ้ามีความจริง นี่ลูกก็สบายใจ พ่อแม่ก็สบายใจทั้งนั้นนะ

แต่ถ้ามันประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้วมันไม่ประสบความสำเร็จขึ้นมา ไม่ประสบความสำเร็จ พ่อแม่ก็ไม่ถึงกับว่าจะทำโทษทำอะไรๆ หรือ พ่อแม่ก็ต้องเห็นใจ เพราะลูกของเราที่ผู้เต็มที ก็ทำเต็มที่ ก็ต้องให้กำลังใจ ในการหมั่นสากจุกา เตะมมมฺกมมฺตมฺ เวลาสนทนาธรรม ถ้ามันไม่ตรงกัน มันขัดแย้งกัน ความขัดแย้งกัน แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่ท่านรู้จักจริงขึ้นมา มันก็เหมือนกับพ่อแม่ลูกนั่นนะ เอ๊ะ! ก็ทำเต็มที่ ทำดีแล้ว ทำทุกอย่างแล้ว แต่ถ้ามันยังไม่ได้ผลอย่างนั้นเราก็ให้กำลังใจ เราก็ให้อุบาย ให้วิธีการ นี่เวลาหมั่นสากจุกา มันไม่ตรงกัน ถ้าผู้ที่ไม่ตรงกัน ถ้าผู้ที่เป็นธรรม ผู้ที่รู้จักจริงมันจะสังเวชหัวใจ สังเวชนะ

คำว่า “สังเวช” หมายถึงว่า สิ่งที่ยังไม่จริง คือว่ามันจะ ๕๐ เปอร์เซ็นต์ ๗๐ เปอร์เซ็นต์ เขาว่ากันว่ามันยังขาดอีก ๓๐ เปอร์เซ็นต์ มันยังขาดอยู่ ความสมดุล ความรู้รอบในการมรรคญาณ มันยังขาดอยู่ ถ้ามันยังขาดอยู่ คุณ เวลาครูบาอาจารย์ท่านภาวนาไปแล้วท่านคิด

เวลาครูบาอาจารย์บอก “ให้ต่อไปสิ”

“อ้าว! ก็แค่นี้แหละ ก็เข้าใจว่ามันสิ้นแล้ว”

เห็นไหม มันยังไม่รอบ มันยังไม่ต่างๆ ฉะนั้น ครูบาอาจารย์จะต้องมีอุบาย มีวิธีการให้เขาเข้าใจ ให้เขากระทำเพิ่มมากขึ้น อย่างที่ว่า ถ้า ๖๐ เปอร์เซ็นต์ก็ทำต่อเนื่องๆ ความเพิ่มขึ้น เห็นไหม เหมือนพ่อแม่กับลูก ลูกก็ทำกิจกรรมแต่มันยังไม่สมควร มันยังไม่จบกระบวนการ เราก็มีช่องทาง มีวิธีการให้เขาได้ทดสอบ ได้พลิกแพลง ได้หาวิธีการ เพื่อทำสิ่งนั้นให้เป็นประโยชน์ขึ้นมา ถ้าเป็นประโยชน์ขึ้นมาละ พอมันสมดุลขึ้นมา มันก็สมดุลขึ้นมาถ้ามันสมดุล

สิ่งที่เวลา ธรรมสากล จา ไม่ตรงกัน ถ้าไม่ตรงกันมันก็ต้องหาวิธีการ ถ้าพูดถึงผู้ที่สูงกว่า จิตใจที่สูงกว่าจะดึงจิตใจที่ต่ำกว่าขึ้นมา ถ้าจิตใจที่ต่ำกว่า จิตใจเสมอกันหรือจิตใจต่างกัน มันจะแก้กันได้ยาก แต่ถ้าจิตใจที่มันสูงกว่าจะดึงจิตใจที่ต่ำกว่ามาตลอดเวลา เห็นไหม สิ่งที่เป็นอย่างนี้มันเป็นเพราะเหตุไฉน?

มันเป็นเพราะกิเลสในหัวใจของแต่ละคนไม่เหมือนกัน จิตนิสัยของคนไม่เหมือนกัน ฉะนั้น ครูบาอาจารย์ที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ครูบาอาจารย์ของเรา คอยชี้ คอยนำ คอยบอก แต่ถ้าเราเป็นเหมือนเขยใหม่ คนที่เป็นเขยใหม่เข้าไปในครอบครัวใหม่เราจะเก๊ๆ เงินๆ เราจะไม่สะดวกสบาย แต่ถ้าเราอยู่กับพ่อแม่เรามา เราเกิดมาตั้งแต่เด็กอ่อน พ่อแม่เลี้ยงมานี้มันคุ้นเคย มันคุ้นชิน คุ้นชินกับความเป็นอยู่ในครอบครัว คุ้นชินกับคนในบ้าน คุ้นชินกับสภาพแวดล้อมหมดเลย เพราะมันคุ้นชิน ฉะนั้น พอเราเข้าไปอยู่เป็นเขยใหม่ ไปอยู่กับอีกครอบครัวใหม่ นี่มันเก๊ๆ เงินๆ ไปหมด

นี้ในการปฏิบัติก็เหมือนกัน เราคุ้นชินกับกิเลสมาตลอด กิเลสในหัวใจกับเรานอนด้วยกัน กินด้วยกัน อยู่ด้วยกันมานี้จนเป็นเพื่อนซี้กันในหัวใจเลย กิเลสกับหัวใจมันเป็นเพื่อนสนิทกันมาตลอด แต่เวลารามาปฏิบัติขึ้นมามันเก๊ๆ เงินๆ มันทำแล้วมันล้มลุกคลุกกลาน มันทำอะไรแล้วไม่ได้ประโยชน์ เห็นไหม เพราะอะไร เพราะเราจะเข้าไปสู่ธรรม

กิเลสมันร้อนนะ ถ้ากิเลสมันร้อน ถ้ากิเลสมันมีกำลังมาก การกระทำของเราจะล้มลุกคลุกกลาน ฉะนั้น เวลาล้มลุกคลุกกลาน เวลาเราทำแล้วมันไม่ประสบความสำเร็จ หรือทำแล้วมันไม่ได้ผล เราก็ตั้งใจทำดีแล้ว เราก็ได้ตั้งใจทำดีแล้ว เราทำทุกอย่างด้วยความสุดความสามารถของเรา ฉะนั้น เวลาเราสุดความสามารถของเราเราก็ต้องหาวิธีการ หาช่องทาง เพราะเรามีศรัทธาเรามีความเชื่อ เรามั่นคงในศาสนาของเรา เรามั่นคงในพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือค้นมาด้วยความมุมนะ ด้วยความวิริยะ ด้วยความอุตสาหะ เราเชื่อในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ในปัจจุบันนี้เรายังมีชีวิตอยู่ เรายังมีโอกาสนอยู่ เพราะว่าความสัมผัสของธรรม จิตใจเท่านั้น ชาติรู้เท่านั้นจะเป็นภาชนะบรรจุธรรม ได้สัมผัสธรรมตามความเป็นจริง ในปัจจุบันนี้เรามีภาชนะ

ภาชนะคือจะเข้าไปสัมผัสธรรม ภาชนะนี้จะบรรจุธรรม เอาธรรมบรรจุในหัวใจของเราให้เต็มใจของเรา ในหัวใจของเราเรามีความรู้สึกลอย สิ่งนี้จะเข้าไปสัมผัส

ฉะนั้น เวลาเราจะตั้งสติที่ตั้งสติจากใจนี้ เวลามันเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญาเกิดจากจิตไม่ใช่ปัญญาเกิดจากสมอง ปัญญาเกิดจากสมองนั้นมันเป็นเรื่องของโลกๆ เขา เป็นโลกียปัญญา ปัญญาเกิดจากจิตที่เป็นปัจจุบันเดี่ยวนั้นๆ ไม่มีระยะห่างระยะถี่ต่างๆ มันเกิดพร้อมกับสติปัญญา เกิดพร้อมกับมรรคญาณ สิ่งที่ยังเกิดขึ้น เห็นใหม่ ถ้าเกิดความจริงจากใจ

ใจ ภาชนะที่บรรจุ ใจนี้มีกิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันมีกิเลสที่มันเร่าร้อนที่มันแผดเผาอยู่ เราทำให้ร่มเย็นขึ้นมาโดยสัมมาสมาธิ เวลาออกใช้ทำงาน ทำหน้าที่การงานมันก็มุมานะ มีความวิริยะ มีความอุตสาหะไป แล้วก็ล้มลุกคลุกคลาน เพราะว่าขั้นของสมถะ ขั้นของความสงบของใจให้พักผ่อนใจก็เรื่องหนึ่ง ขั้นของการวิปัสสนาญาณ ขั้นของการใช้ปัญญามันก็ต้องใช้สัมมาสมาธิเพราะความร่มเย็นเป็นสุข เพื่อความให้เข้าถึงฐิติจิต แล้วใช้จิตใช้ปัญญาไป มันพิจารณาของมันไป มรรคญาณมันหมุนของมันไป นี่ไง สิ่งที่เราทำของเราไป นี่กิเลสมันเริ่มสงบตัวลง

ที่ว่ากิเลสร้อนๆๆ นี่แหละ กิเลสมันร้อน พอสัมมาสมาธิกิเลสมันก็ร่มเย็นขึ้น กิเลสร่มเย็นมีด้วยหรือ กิเลสร่มเย็นขึ้นหมายความว่ากิเลสมันไม่แสดงออก แต่กิเลสมันใช้เล่ห์กล มันใช้พลิกแพลง “นั่นเป็นโศดาบัน นั่นเป็นนิพพาน” เห็นไหม กิเลสมันพลิกกลับแล้ว

กิเลสจากร้อน กิเลสร้อนมันก็ทำให้เราทำสมาธิไม่ได้ ทำให้เราล้มลุกคลุกคลาน เวลาเราทำจนกิเลสเบาบางลง กิเลสละเอียดขึ้น มันจากร้อนๆ จากที่การแสดงตัว การทำลายด้วยการฉ้อฉล เวลาพอมันเริ่มละเอียดขึ้นมานะ มันอ้างอิง มันบังเงาเลย “อย่างนี้เป็นธรรม อย่างนี้เป็นธรรม” ทำให้คนหลง ทำให้คนผิดพลาด ทำให้คนทำแล้วไม่ประสบความสำเร็จ กิเลสมันต่อรอง มันทำลายทุกวิถีทาง นั่นกิเลสมันร้อน

แต่เพราะความมีสติปัญญา เพราะความร่มเย็น เพราะความมีมานะ เพราะความเพียรของเรา นี่ต่อสู้และแก้ไข เราทำในหัวใจของเรา เราปฏิบัติของเราเพื่อประโยชน์กับเรา ถ้าเราทำประสบความสำเร็จ ปัญญามันเกิดขึ้น ปัญญาเกิดจากจิต จิตเป็นภาชนะที่จะบรรจุธรรม พอมันพิจารณาไป มันทำละะไป ถากถางไป ทำด้วยมรรคญาณ ไม่ได้ทำด้วยมือ ไม่ได้ทำด้วยอารมณ์

ความรู้สึกต่างๆ มันทำด้วยมรรคญาณ ถ้ามันเกิดมรรคญาณมันละเอียดลึกซึ้งนะ แล้วมันเข้ามาทำลายกันจนสมุจเฉท จนปหาน มันเป็นประโยชน์กับเรา

สิ่งที่ร้อนๆ เห็นไหม ธาตุไฟมันร้อน มันแผดเผาไปทุกอย่าง แต่ถ้าไม่มีไฟ เราทำอาหารให้สุกไม่ได้ ไม่มีสัมมาสมาธิ ไม่มีมรรค เราจะทำลายกิเลสไม่ได้ สิ่งที่ทำลายกิเลสก็เอามาจากที่ว่าเป็นมรรคกับกิเลส กิเลสค้นหาความทะยานอยาก ความอยากที่เป็นกิเลสกับความอยากที่เป็นมรรค สิ่งที่เป็นมรรค เอาตัวมัน เอาสังขารในความรู้สึกในใจนั้น นี่เข้าไปทำลายกัน

“ใจ” เป็นภาชนะจะบรรจุธรรม

“ใจ” เป็นที่อยู่ของกิเลส

เพราะกิเลสมันมีอยู่ มันถึงทำให้เราร้อน

เพราะเรามีสติปัญญา เราพลิกแพลง เราแก้ไข ทำความสมดุลจนมันเป็นธรรม แล้วเวลาพิจารณาไป ธรรมเริ่มก้าวเดินไปมันจะสะดวกสบายมากขึ้น มันจะมีการกระทำมากขึ้น มากขึ้น รุกมากขึ้น ทำมากขึ้น นี่ฝ่ายธรรมมันเริ่มมีกำลังขึ้น จนถึงที่สุดเวลามันสมุจเฉทปหาน กิเลสขาดออกไป

“ใจ” ใจที่กิเลสมันยึดครองอยู่นี้ ถึงเวลาแล้วมันเป็นธรรมล้วนๆ ธรรมยึดครองใจ

“ใจ” ถึงเป็นภาชนะบรรจุธรรม เรายังมีชีวิตอยู่ มีโอกาสอยู่ เราต้องมีการกระทำนะ

ฉะนั้น เราเกิดมากับโลก เราปฏิเสธเรื่องโลกไม่ได้ เราอยู่กับโลก การหายใจ การกิน การอยู่ นี่โลกทั้งนั้นนะ เราเกิดมาจากโลก แต่เราเอาโลกมาปฏิบัติธรรมกัน เราเอาโลกมาแสวงหาทางออกกัน ถ้าเอาโลกมาแสวงหาทางออกนะ เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา โลกก็คือโลก ธรรมก็คือธรรม ธรรมคือธรรมวินัย ธรรมคือธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราขอมาเป็นพระ เราพยายามจะหาสิ่งนี้เพื่อเป็นเครื่องอยู่ เป็นสิ่งที่ เป็นเครื่องอยู่ให้หัวใจเราร่มเย็นเป็นสุข ให้หัวใจเรามีเครื่องอยู่ แล้วเราพยายามกัน ปฏิบัติกันให้มันถึงที่สุดแห่งทุกข์ มันจะเป็นโอกาสกับเราให้จิตดวงนี้มีความมั่นคงในใจของเรา เอวัง